

KYMMENES KANSAINVÄLINEN KOGNITIIVISEN KIELENTUTKIMUKSEN KONFERENSSI KRAKOVASSA

Heinäkuun 15.–20. päivänä pidettiin Krakovassa kymmenes kansainvälinen kognitiivisen kielentutkimuksen konferenssi (ICLC 10). Konferenssilla oli erityisteemana »Kognitiivinen kielitiede käytössä: teoriasta sovellukseen ja takaisin». Käytännön sovelluksia toivova teema ja konferenssikutsu olivatkin kimmoittaneet esitelmiä ja teemasessioita, joissa aineistojen tutkimiseen kiinnitettiin erityistä huomiota. Myös kognitiivisen kielentutkimuksen teorian tarjoamaa käytännön hyötyä painotettiin. Kymmenes ICLC-konferenssi oli samalla myös juhlakonferenssi, jossa luotiin katsaus suuntauksen 30-vuotiseen historiaan ja arvioitiin tämänhetkistä tilannetta; konferenssin viimeisenä iltana kunniotettiin kielentutkimuksen suuntauksen »perustajaisia» RENÉ DIRVENIÄ, GEORGE LAKOFFIA, RONALD W. LANGACKERIA ja LEONARD TALMYA myös juhlaistunnolla.

Kutsuttuja yleisesitelmän pitäjiä Krakovassa olivat LAURA JANDA, Leonard Talmy, Ronald W. Langacker, FRANCISCO RUIZ MENDOZA, CHRIS SINHA ja DIRK GEERAERTS. Yleisesitelmistä erityisen kiinnostavalta tuntui etukäteen kognitiivisen kieliopin kehittäjän Langackerin esitys. Se ei pettänyt odotuksia: Langacker puhui vakuuttavasti erilaisista käsitteistyksistä infiniittisissä ja finiittisissä komplementeissa. Yleisesitelmistä paremman kuvan kognitiivisen kielentutkimuksen tilasta antoivat kuitenkin yksittäiset esitelmät ja ehkä varsinkin teemasessiot, joissa kognitiivisen kielentutkimuksen kirjo levittäytyi selvimmin esiin: suuntaus ulottuu jo varsinkin kattavasti yli kielentutkimuksen kentän.

Teemasessioita konferenssissa oli kaikkiaan kaksikymmentä, ja niiden aiheet vaihtelivat kognitiivisesta sosiolingvistiikasta lapsen kielenoppimiseen, historiallisesta lingvistiikasta kognitiiviseen runousoppiin, huumorintutkimuksesta viittomakielten kielioppeihin ja esimerkiksi ajan spatiaaliseen käsitteistämiseen fonologiaan kognitiivisessa kielentutkimuksessa; viimeksi mainittu »eksoottinen» ala ei ollut kuitenkaan kerännyt kovin monta esitelmää. Innostavaa oli viittomakielen vahva näkyminen konferenssissa. Se oli tutkimuksen aiheena monissa esitelmissä eri teemasessioissa, ja lisäksi paikalla oli viittomakielisiä simultaanitulkkeja tulkkauksessa varsinkin yleisesitelmistä. Myös eleiden tutkimus näyttäisi olevan nouseva suuntaus. Yllättävää ei ollut se, että metafora oli hyvin näkyvillä kautta linjan, yhtäläillä erillisissä esitelmissä monien eri teemojen kohdalla kuin omina teemasessioinaankin.

Konferenssissa erityisen innostavaa oli psykolingvististen menetelmien soveltaminen eräisiin tutkimusaiheisiin, esimerkiksi ajan käsitteistämisen tutkimukseen ja jo mainittuun metaforaan, jonka tutkimus muuten tuntui polkevan paikallaan. DANIEL CASASANTON, SANDRA LOZANON, SVETLANA NABIEVAN ja heidän työtovereidensa pyrkimykset tutkia muun muassa mielikuvasteemoja ja käsitteellistä metaforaa kekeellisin menetelmin olivat kiinnostavinta alan kuulumisista ja samalla esimerkkejä metodologisesti pätevistä ja uskottavasti tehdystä kognitiivisesta kielentutkimuksesta. Casasanto peräänkuulutti esimerkiksi sitä, että ollakseen tieteellisesti pätevä on

teorian metaforasta — käsitteellisenä eikä vain kielellisenä ilmiönä — oltava jonkinlaisin koeasetelmin myös edes mahdollisesti falsifioitavissa.

Hyviä esitelmiä oli myös teemakokonaisuudessa »Motivaatio kielessä». Kiinnostavia olivat esimerkiksi ELENA TRIBUSHININAN korpustutkimukseen perustuva esitelmä egosta tai nollapisteestä viitepisteinä käytettäessä venäjän adjektiiveja *nizkij* 'matala' tai *nevysokij* 'ei-korkea' sekä NORIKO MATSUMOTON esitelmä japanin kielen eräitä deiktisiä verbejä (verbien *mennä* ja *tulla* vastineita) sisältävien yhdysverbikonstruktioiden esiintymismahdollisuuksista, joita mielikuvaskaemat motivoivat. Erityisen vakuuttava oli CRISTIANO BROCCIASIN esitys englannin kielen murteellisen additiivisen partikkelin *and all* (murteellinen merkitys 'myös') kielipiillistumiskehityksestä.

Esimerkki ainakin osin epäonnistuneesta teemakokonaisuudesta oli sen sijaan sessio »Mitä kutsumme metonymiaksi? Yritys rakentaa yhteisymmärrys metonymian rajoista kognitiivisessa lingvistiikassa». Istunnon tavoite oli rakentava ja ensi näkemältä realistinen, mutta esitelmät olivat lähestymistavaltaan ja tasoltaankin sekalaisia. Niinpä tavoite tuntui jäävän toteutumatta, mihin oli osasyynä keskustelu, jolle oli jätetty liian vähän aikaa. Kuva metonymiasta jäi sekavaksi: näennäisen ilmeinen ja varmasti todellinen ilmiö näytti hukkuvan teoriaan ja olevan käsitteenäkin jo niin laaja ja kaikenkattava, että sen merkitys ja etenkin käyttökelpoisuus tuntuivat katoavan.

Kiinnostava ja poikkeuksellinen teemakokonaisuus konferenssissa oli sessio »Teokojen, tilojen ja tapahtumien edustukset luokittelusysteemeissä — universaaleja ja typologista monimuotoisuutta». Sen tavoitteena oli tarkastella erilaisia kategorioita ja kategoriointisysteemejä tutkimalla varsinkin verbejä ja niillä kuvattavia erilaisia prosessityyppejä sekä hahmotella mahdollisia uni-

versaaleja ja niiden motivoitumista. Tämä kielitypologisesti orientoitunut teemasessio tarjosi kiehtovia näkökulmia kielten monimuotoisuuteen ja yleensäkin siihen, miten täysin vierasta kieltä voidaan kuvata. Tässä joukossa oli yksi kiinnostavimmista konferenssissa kuulemistani esityksistä, CONNIE DICKINSONIN kuvaus tapahtumien luokittelusta ecuadorilaisessa tsafikin kielessä.

Yksi esimerkki konferenssin teemaan — teorian sovellettavuuteen — sopivasta teemakokonaisuudesta oli sessio »Kognitiivisen lingvistiikan soveltaminen toisen kielen oppimisen kysymyksiin». Tämän kokonaisuuden tavoitteissa ja esityksissä näyttivät nousevan selvästi esille hyödynäkökohdat, se, miten kognitiivinen kielen tutkimus voisi edesauttaa kielenoppimista ja -oppimista. Esityksiä oli muun muassa englannin artikkeleiden ja prepositioiden oppimisesta. Myös eräs yleisesitelmistä, Laura Jandan esitys »Kuinka teoria kehittää sovellusta ja sovellus teoriaa», liittyi juuri toisen tai vieraan kielen oppimiseen. Janda kuvasi puolan ja venäjän monimutkaisen aspektin pedagogista selittämistä, joka Jandan mukaan onnistuu mainiosti kognitiivisen kielentutkimuksen käsitteiden avulla. Yhtenä aloista, jotka Krakovassa näyttivät vielä loistavan poissaolollaan, oli kognitiivisen kielentutkimuksen soveltaminen vuorovaikutusaineistoon, dialogi keskustelunanalyysin kanssa. Suomessa tällä saralla on jo tekeillä hankkeita, kuten nähtiin esimerkiksi Oulun kielitieteen päivillä toukokuussa 2007. Ehkä jo seuraavassa ICLC:ssä, joka pidetään kahden vuoden kuluttua Kaliforniassa Berkeleyssä, kuullaan niistäkin.

Konferenssina kymmenes ICLC oli laaja: esitelmäpäiviä oli viisi, pisimmillään päivät venyivät aamuyhdeksästä iltakahdeksaan ja ylikin, ja yhtä aikaa saattoi olla käynnissä kymmenen eri sessiota sekä posterien esittely. Jokaiselle löytyi valtavasta

▷

tarjonnasta varmasti jotakin; konferenssi oli täysin mahdollista viettää halutessaan seuraamalla vain vaikkapa omaa kiinnostuksenkohdettaan. Vaihtoehtoisesti saattoi seikkailla kokeilemalla maistiaisista sieltä ja täältä: uutta löytyi varmasti. ICLC 10 oli kokonaisuudessaan monipuolinen, kiinnostava ja inspiroiva näyttäessään, miten kognitiivista kielentutkimusta tehdään ympäri maailmaa monenlaisin ottein mitä moninaisimmista tutkimusaiheista. Moitteita voi kuitenkin esittää konferenssin eräistä käytännön järjestelyistä: Aika vaihtaa rakennusta yleisistelmien ja muiden esitelmien välillä oli liian lyhyt. Toi-

sekseen konferenssin ohjelmakirjat olivat hämmästyttävän sekavia, ja hakemistojen puuttuminen huononsi kirjojen käyttökävyyttä entisestään. Lisäksi muutamien teemasessioiden ohjelma kärsi lukuisista muutoksista ja peruutuksista, jotka tekivät ohjelman seuraamisen välillä turhauttavaksi. Kokonaisuudessaan ICLC 10 oli kuitenkin onnistunut kokonaisuus, ja upeat heinäkuiset helteet, joilla Krakovaa hemmoteltiin, paransivat tunnelmaa entisestään. ■

ANNI JÄÄSKELÄINEN

Sähköposti:

anni.m.jaaskelainen@helsinki.fi

GLOBALISAATIOT, KONTEKSTIT JA KIELENTUTKIMUS

TUTKIJATAPAAMINEN JYVÄSKYLÄNYLIOPISTOSSA 28.5. 2007

Jyväs­kylän yliopiston Kielten laitokses­sa järjestettiin 28.5.2007 jatko-opis­ke­lijoiden tutkijatapaaminen professori Jan Blommaertin kanssa¹. Blommaert on kansainvälisesti merkittävä sosiolingvisti, jonka tutkimusteemat liittyvät kielelliseen ja sosiaaliseen epätasa-arvoon, monikielisyys­teen ja -kulttuurisuuteen sekä tekstitaitoihin. Viime aikoina hän on tutkinut muun muassa Belgiasta turvapaikkaa hakeneiden henkilöiden hakemusten käsittelyä globalisaation ja kielellisen eriarvoisuuden näkökulmasta (ks. esim. Blommaert 2001). Blommaertin orientaatio on monitieteinen: hän soveltaa tutkimuksessaan sosiolingvis-

tiikkaa, lingvististä antropologiaa, diskurs­sia­lyy­siä ja etnografiaa. Tällä hetkellä Blommaert toimii professorina Lontoon yliopistossa.

SUKLAAPUOTI NIMELTÄ NINA'S DERRIÈRE?

Toukokuinen tapaamisemme kokosi yhteen kymmenkunta diskurssintutkimuksen ja etnografian alan jatko-opiskelijaa. Päivän teemana oli konteksti, joka Blommaertin johtaman kuuden tunnin mittaisen maailmanympärimatkan kuluessa osoittautui monisyiseksi ja erittäin mielenkiintoiseksi

¹ Jan Blommaert toimii vierailevana professorina Jyväs­kylän yliopiston Kielten laitoksen Monikielinen Suomi -hankkeessa vuosina 2007–2010. Hanketta rahoittaa Suomen Akatemian Finland Distinguished Professor (FiDiPro) -rahoitusohjelma. Monikielinen Suomi -hanke koostuu useista alahankkeista, ja sitä luonnehtii monikielisuuden käsitteellistäminen uudella tavalla – etnisesti, kulttuurisesti ja kielellisesti heterogeenisten yhteiskuntien keskeisenä voimavarana. Lisätietoa hankkeesta löytyy osoitteesta <http://www.jyu.fi/hum/laitokset/kielit/fidipro>.